

Гәдоуға - 2022

Аңсау бызшәеи алiteraterei рзы
аолимпиадатә дцақәа
9 акласс
II атур

Ашкол _____

Шәыжәла _____

Шәыхъз _____

Шәабхъзы _____

Абызшәа ықанатцы икоуп амилатгы.

Абызшәазы адцақәа

1. Иқацатәуп ртакқәа:

- Ахәоу аграмматикатә шыата шыққырылғыло:

- Атагылазаашъақәа шоит:

- Еилоу ихынышу ахәоукәа рахь ипхъазоуп:

- Ажәеидхәалеи ахәоуи злеипшым:

- Еилоу ахыыздә зәә шыққылоуп:

2. Еиңатуа ақаңарбаққа зынк иршыпшытәуп, еиңамтұа-ғынты, асубиекттәи аобиекттәи рбагаққа алқаатәуп.

Иагоит, силабжьеит, исөалцеит, ҳалаңәажәеит, илсырбеит, диватәоуп, ибдүрқатцеит.

3/

3. Ахызықа аформаққа рахь ииагатәуп:

1. ашет_____

2. атынха_____

2/

4. Араңа хыпхъазарағы иргылатәуп тақа иаагоу ахызықаққа.

- Апхәыс_____
- Ауағы_____
- Ахәыс_____
- Ал_____
- Арпыс_____
- Аңыс_____

6/

5. Аицааираққа иршыпшытәуп, аатғыларатә дыргаққа ргылатәуп:

- Апша иарнаааз атлеиңш дхыныааза дғылан иарғы.
- Ахылпа шкәакқа зхаз ирфызыаха ирхан асы.
- Сара сзы икоу азә лакәзар дыңааит хыхытәи.
- Апхын ашоура еғья ицәгъязаргы ңшак асуеит.
- Аңыхәа ду нашытареыла апхъатә шыапққа нацаргыла аптынта тәрыйпса ҳаракуа абғахәычы натәеит уа.

5/

6. Ҳәашьала иеипшү, аха тақыла иеипшым ажәақәа злуу ахәоуқәа шъақәыргылатәуп:

- Аиаша. _____
- Аиаша. _____
- Акъаө. _____
- Акъаө. _____

4/

7. Ажәала ианцатәуп:

- 1548 _____
- 5 шыңа _____
- 7 саатк _____
- XIX _____
- 25-тәи _____

5/

8. Адиалекттә ажәақәа рываотәуп. Руакы ахархәарала ахәоу шъақәыргылатәуп.

- Аңырыңыр- _____
 - Амардуан- _____
 - Ашъаршыаф- _____
 - Анаша- _____
-

5/

9. Аатғыларатә дыргақәа ргылатәуп, ахәоу синтаксисла еилыргатәуп.

- Камачың лыбжыы анлаха Цақәа хөйчы дгэырғыатцәа дыюны дааит.

2/

10. Афразеологиатө еицааираққа рұқакы хада анцатәуп.

- Ихы апша үтеп.

- Ибз лбаандеит.

- Инапы ахъы апсоит.

3/

Абызшәазы абаллққа: 40/

Алiterateуразы адцаққа

I. Афольклор

1. Инагзатәуп ажәапқаққа.

- Аибашьра иақәымшәац_____
- Ағыма импсыша_____
- Зәара узымдыруа иажера_____
- Өзыза дызмам, агәылагы_____
- Аеы псыр,_____, ауағы дыпсыр,_____

5/

2. Иқацатәуп рұқакқа.

- Афольклор ұыздыауда анаука ахъз_____

1/

- Ажелар рөапыцтә ҳәамтақәа рахь иатданакуа ажанрқәа хәба: _____

5/

- Фырхаттаратә хтыск иазку, мамзаргы қоурыхтә хәөйк илшарақәа ирызку апцамта _____ хәа иашытоуп.

1/

- Аха илыман уи қазшыас,
Лашта италаз азә изы
Илымхәацыз: «Азә даауеит»,
Изылхәауан: «Ак аауеит».
Дызустадаз лара? _____
Иабантәаагоу ацәаҳәақәа? _____

2/

- XIX ашә. анцәамтеи XX ашә. алагамтеи рзы Ачандара ақытан ииз зыла иамбоз аңсау шәаҳәафы, ахъзыртәаы

1/

3. Иқататәуп ацуфарақәа ртаккәа.

- Мзала ишьтасцоит, мрала ишьтысхуеит. ()
- Ах иашта асы ауеит. ()
- Нырцә ҹаф-ҹаф, аарцә ҹаф-ҹаф. ()
- Сымпахыш хәычы имбазо. ()
- Ӧыңға аишыңәа амға рыбжьюуп, изеибабазом, амала изыхшаз азә лоуп. ()

5/

II. Алитература атеория

Ианцатәуп ртакқәа.

1. Алитературатә жәлақәа рахъ иацанакуеит:

2. Аепикатә пцамтақәа рахъ иацанакуеит: _____

3. Аңсабара асахъа атыхра _____ ҳәа иашътоуп.

4. Ағылтәөы ахтысқәа реишътаргылашъа, рығиашъа _____

ҳәа иашътоуп.

5. Изахъзузei астрофа?

6. Аперсонаж адәахътәи итептүпш аарпшра _____

ҳәа иашътоуп.

7. Ианышәца иалшәкаауа литературатә персонажк итептүпш, иашәырба иарбан ғымтou иахъынтаагоу.

8. Цәаҳәак шеибгу ажәенинраалаөы изнықымкәа ианеитахәоу _____ ҳәа иашътоуп.

9. Аиөырпшра ашәкөйөөы ихы иаирхәоит _____

10. Ирацәаны еицәажәозар _____ ахъзуп.

III. Асахъаркыратә литература

1. Иѣацатәуп р҃такқәа:

- Рапхъазатәи апразатә рәниамта апзызда, уи ахъз, иантыңыз ашықәс, иарбан жанру: _____

4/

- Д.Гәлиа апсуа сахъаркыратә литература ашьатаркөө ҳәа дыпхъазоуп. Избан? _____

1/

- 1992-1993 шш. рзы хабарда ибжъазыз апсуа поет: _____
1/

2. Изғымтада арт ацәаҳәақәа? Ианышәца иахынтаагоу ағымта ахъз.

а) Ахыбра дүкәа шъақас срымоуп,
Ма суасхыруп өацъара.
Са сызларсу, сара исылху
Иагхом нцыра, нас ғәгәара. (_____)

б) Ароаш гәримуа ибылгъо илеиуан,
Ахаҳә дүкәа атазхәа ирысуа,
Қәсыпта ипон, нас ишнеиуа
Хагәха атыша уақа итасуан. (_____)

в) Ахәақәа аеыпхәа еиәсусеит,
Апсақәа ирәсусеит ашъа.
Ацлақәа амца рыцрасусеит,
Ажәоан лапшусеит аехыршәаа.(_____)

3/

3. Иқашәңца рұтакқәә.

- Изғымтада? _____
- Иабантәаагоу арт аңаңқәә? _____
- Инашөыгза ажәеинраала.
Аңсны даазеит, дапсуюуп.
Псышәак ихәашам, дазғагъоуп.

3/

4. Атекстқәә рұыпқөаҳақәә рыхшыңаққәә (ииашоуп//ииашазам) разгәаңара.

Д.Гәлия «Атәым жәған атақа» ақынтә:

Абас, ҳашхаруа ҹкөын...атәым дғыыл ағы, Урыстәыла иқалаз аманифест ихы иархәаны, дхынхәеит иөнүіка._____

И.Папасқыр «Аңәйс лыпату» ақынтә:

Патыхә итапанча дқылпшуда, зны Леуарса, нас Саида, ағыңғығы төирхарацы ахысра иеазықацо дшыпшыз, Заур интиркъаз ахы итапанча импыңырорны инканажыит..._____

Ш.Җқадуа «Аччара бағ алоума?!» ақынтә:

Сара аңтазаара сгәы ахшәам, мап. Аңтазаарағы икоуп ө-насыпқ: атааңәаратә насыпти азанааттә насыпти. Сара исцәйзит азанааттә насып. Аха исатәашъахеит атааңәаратә насып. Сара исымоуп згәы разу исызхәыциа атааңәа..._____

3/

5. Еидышәңца авторлөен урт ғылымиқәеи.

Д. Гәлия	«Къахъ Ҳаңъараң»
Б. Шынқәба	«Сабду ихәыштаара ахажә»
А. Гогәуа	«Ахра ашәа»
А. Возба	«Сара схәыштаара»
С.Чанба	«Ашәуа иетәа»

5/

Атемақәа руак алхны ижәөы ахытқәаа (100-120 ажәа иреиткамкәа)

1. Ауағора иаңназго мал ықазам.
 2. Ҳашкөл аушытЫмта-Ағсны афырхатса!
 3. Сбызшәа ансымам- сыйзтакыда?!
 4. Ахәычра апстазаара иапашәуп.
 5. Асас анасың иңуп.

10/

Алiterateуразы абаллқәа:

60/

Абаллқәа зегъы:

100/

Акомиссия ахантэаы:

Аргэын Л.Б.- азанаатуа о хада

Акомиссия иалахəү:

1. Җыңырба М.В.- Гәд.абжь.школ №1 арцағы
 2. Лейба М.Ш. – Уатхаратәи абжь. школ